Anmeldelser

UDSTILLINGER

At musealisere Biblen. The Creation Museum i Kentucky, USA.

The Creation Museum i Kentucky, USA, er et museum *in absurdum*. Museet fortæller Biblens udgave af jordens tilblivelse for ca. 6 000 år siden ved hjælp af fossiler i montrer, smukke dioramaer, animatroniske dinosaurer og dramatiske totalinstallationer. Det er interessant som et radikalt eksempel på et anti- eller outsider-museum, der blander udstillingsstrategier fra forskellige museumsområder, bl.a. kunst- og naturhistoriske museer.

De amerikanske kreationister trækker ikke en skillelinje mellem tro og videnskab, snarere mellem "sandheden" og evolutionsteoriens be- drag. Dette budskab bliver formidlet som en enkel og uanfægtelig historieformidling i flere forskellige udstillingsformer, hvilket adskiller sig fra traditionelle museer, som ofte giver flere fortolkninger og fortællinger i én udstillingsform. The Creation Museums *musealisering* af Bibelhistorien, oplevelsesøkonomiske greb og en gennemgående modsætning mellem "videnskaben" og "Gud", underforstået "det onde" og "det gode", er først og fremmest en kritik af de etablerede videnskaber og de museer, som formidler dem.

Bortset fra udstillingsforløbet sidste store

fremvisning af et allosaurus-skelet fremviser museet kun kopier og rekonstruktioner. Alle genstande er i den forstand formidlingsgenstande eller rekvisitter i den historie, som museet vil fortælle. Andre museer udstiller også rekonstruktioner, modeller og kopier, og i selve *formen* er The Creation Museum blot en ekstrem, teatralisk og sine steder meget flot og virkningsfuld udgave af et traditionelt museum; et alvidende, pseudo-encyklopædisk museum, hvor museumsgæsterne går gennem syrede udgaver af et klassisk naturhistorisk museum, et søfartsmuseum, et vokskabinet, en kunstudstilling og et holocaustmuseum. Det er et museum i form og formidling, hvor formen er absurd, og hvor formidlingen er mere følelses- og værdiladet, end vi er vant til.

FRA SKABELSEN TIL NUTIDEN

Det er et stort og populært museum. Folk kommer langsvejs fra for at opleve museets udstilling om verdens skabelse, og især børnefamilierne er glade for stedets mange dinosaurer og modeller. Museet er inddelt i to større sektioner: en stor, teknisk- eller pseudovidenskabelig sektion, som systematisk forsøger at tilbagevise evolutionsteorien på en række centrale områder, samt en større, kronologisk fortælling, hvor museumsgæsterne går gennem forskellige kapitler og totalinstallationer fra Adam og Eva i Edens have, videre gennem Noahs Ark og frem til en volds- og graffiti-plaget nutid.

Fra museumsverdenens overdrev viser The Creation Museum, hvordan en institution kan validere og styrke en bestemt fortælling ved at *musealisere*. Museets genstande – ofte ikke egentlige museumsobjekter, men modeller og rekonstruktioner – bliver systematiseret og formidlet som på almindelige museer. Den største forskel er, at museet ikke læner sig op ad én udstillingsform, men benytter sig af en vifte af udstillingsformer, fra tørre, fakta-baserede stationer til større, oplevelsesorienterede rum. I den forstand er museet et katalog over museumsverdenen, især den amerikanske, og der er noget velkendt ved museumsbesøget fra start til slut, fra familie-fotoshoot ved indgan-

gen til planetariet, børnezoo'en, caféen og gavebutikken ved udgangen.

MAN VERSUS GOD

Museumsteksterne har en gennemgående skillelinje mellem "God" og "Man", altså mellem Gud og mennesket. "Menneske" henviser til den etablerede videnskab, mens "Gud" er den altoverskyggende hovedperson i museets bogstavelige udlægning af Biblens skabelsesberetning. Museet skaber en modfortælling til den etablerede naturvidenskab, ligesom museet i en vis forstand er et mod- eller antimuseum. Det er samtidig underforstået, at museets per-

Fig. 1. The Creation Museum. Voksfigurer i udgravningsmodel. Foto: Theis Vallo Madsen.

Fig. 2. En *Utahraptor*-model stirrer glubsk ned på museumsgæsterne. Foto: Theis Vallo Madsen.

sonale ikke er indbefattet af dette "Man", men står udenfor den fælles konsensus.

Datering af dinosaurfossiler er første del. En *Utahraptor*-rekonstruktion skuler truende fra sin plads i montren, og en planche giver museumsgæsterne to versioner af dyrets historie: på den ene side står "Man" eller menneskets forklaring, dvs. gammeldjordsvidenskabens forklaring om, at denne type dinosaur levede og døde for ca. 125 millioner år siden. På den anden side står museets udlægning af Biblens forklaring, hvor dinosaurerne levede i en før-flodbølge-verden (Pre-Flood world), indtil Gud lod flodbølgen skylle ind over verden for ca. 4 300

år siden. Ifølge denne forklaring druknede alle dinosaurer på nær ét par.

Senere, i udstillingssektionen om Noahs Ark, får museumsgæsterne at vide, at Noah havde dinosaurer med i arken. Det står hen i det uvisse, hvad der siden skete med dette dinosaurpar, men en planche forklarer, at dinosaurerne som art enten uddøde pga. fødemangel, sygdomme eller intensiv jagt.

ROD VERSUS ORDEN

Denne usikkerhed omkring Noahs dinosaurer er en undtagelse. Museet leverer overordnet set

130 en konsistent og sammenhængende fortælling om verdensskabelsen, hvilket står i skarp kontrast til den usikkerhed, tvivl og bedrevidenhed, museumsgæsterne finder i videnskabens forklaringer under "Man". Det er tydelig på en planche, hvor videnskabens "Tree" eller træstruktur bliver modstillet Guds "Orchard", dvs. Guds frugthave eller plantage.

En illustration af et vildtvoksende træ er ledsaget af en kort tekst (her oversat til dansk): "Evolutionens 'træ' – baseret på menneskets mening – postulerer, at alle nutidige og fortidige dyr gennem millioner af år har udviklet sig fra en fælles encellet forfader. Dette 'træ' formoder, at arter udvikler sig til andre arter (f.eks. dinosaurer til fugle)." Videnskabens træbillede er flankeret af en illustration af en velordnet række opskydende linjer ledsaget af anden kort tekst: "Kreationismens 'plantage' – baseret på Biblen – viser, at Gud skabte forskellige dyr i løbet af skabelsesugen, og disse har diversificeret sig inden for sin egen art (f.eks. har den oprindelige hund diversificeret sig til prærieulve, ræve, tamhunde) gennem få tusinde år frem til alle fortidige og nutidige dyr." Læg mærke til, hvordan mennesket *postulerer*, mens kreationisterne *viser*.

Det er ikke troen over for faktabaseret viden, men sandheden over for løgnet. Biblen bliver ikke fremlagt som en spirituel størrelse, men som uigendrivelige fakta. Der er ingen tvivl eller fortolkning, kun aflæsning. Alle forklaringer som træ/plantage-forklaringen bliver understøttet af én kilde, nemlig Biblen, mens modsætningsbilledets ubestemte "Man" senere i udstillingsruten bliver til en bestemt mand, nemlig Charles Darwin. Der er ingen mellemregninger, men faste kategorier, og dette budskab bliver præsenteret med overskuelige skemaer, enkle tekster og dyrearter, vi alle kender til. Næbdyr og lignende bliver ikke nævnt.¹

RHIZOME VERSUS TRÆ VERSUS PLANTAGE

Museet modstiller et forvitret træ over for en velordnet have eller plantage. Museets version er lineær, enkel og overskuelig i modsætning til den etablerede videnskabs verdenshistorie med sine millioner af år, interne uenigheder, overlap, usikkerheder og afbræk.

Museumsgæsten genkender muligvis billedet af videnskaben som et træ, hvis vedkommende har læst en anden type bibel, nemlig poststrukturalismens hovedværk af Gilles Deleuze og Felix Guattari, *Tusind plateauer* fra 1980. I bogen sætter Deleuze og Guattari videnskabens hierarkiske træstruktur over for billedet af "rhizomet" eller stængelssystemet, hvis rødder forbinder sig på kryds og tværs (Deleuze & Guattari 2005:5–34). Rhizomet er et billede på en mere sammenfiltret verden, som står i modsætning til videnskabens velordnede kategoriseringer.

Når man står foran *The Creation Museums* modsætning mellem træet og plantagen, virker den etablerede videnskabs træstruktur knap så velordnet, kedelig eller passé, som den bliver beskrevet i *Tusind plateauer*. Museets udlægning af videnskabens forklaring er derimod syret, sammenfiltret og i det hele taget *langt ude*, i modsætning til kreationisternes enstregede og enkle forklaring baseret på én kilde, nemlig Biblen.² Det afhænger af udgangspunktet, hvilke værdier, man tillægger verdensbilleder og videnskabelige metoder. Selv den mest hårdkogte poststrukturalist må prise sig lykkelig for en kedelig, videnskabelig træstruktur, når vedkommende besøger *The Creation Museum*.

THE MISSING LINK

En særlig flot station er viet til Lucy. Lucy er navnet på det abemenneske, der ifølge videnskaben lægger knoglerester til "the missing

Fig. 3. Den pseudovidenskabelige station med *The missing link*. Foto: Theis Vallo Madsen.

link". Hun er desuden opkaldt efter The Beatles-sangen "Lucy in the Sky with Diamonds", hvilket dog ikke fremgår af museets plancher. Vellavede vokshoveder og en fin pseudo-røntgen-visning af Lucys knogler viser, hvordan forskere kan rekonstruere Lucys ansigt på forskellige måder.

I en lille *Abernes Planet*-agtig opstilling kan man se forskellige grader af menneskelige ansigtstræk over Lucys rekonstruerede hoved. Et hoved er f.eks. dækket af lys, menneskelignende hud og en fiks frisure, mens et andet hoved er dækket af brun, læderagtig hud og tykke, sorte hår. Den sidste version er netop pointen: Forskerne kunne have valgt at rekonstruere Lucy som dét, hun ifølge museet var,

nemlig blot en abe. Men forskerne valgte at rekonstruere Lucy med menneskelige træk af enten uvidenhed, arrogance eller ønsket om at manipulere.³ En tekst slutter med en morale, som bliver gentaget mange steder på resten af museet, og som man allerede kunne læse ud af planchen med "træet" og "plantagen": Resultatet afhænger af udgangspunktet.

Lucy-stationen er et eksempel på museets pseudo-videnskabelige udstillinger. Rummet er malet i lyse og kølige nuancer, og Utahrap-toren og Lucy er omgivet af flotte, overskuelige formidlingsplancher. Det er ingen af de dramatiske totalinstallationer, forstyrrende lyde eller animatoriske modeller, som fylder resten af museet. Denne *musealisering* af videnskabskritikken ved hjælp af formidling, montror og modeller giver – paradoksalt nok – indtryk af, at kreationismen selv er en etableret videnskab, der systematisk, nøgternt og kritisk kan tilbagevise evolutionsteorien med videnskabens egen logik.

UNG-JORD-PALÆONTOLOG

Den pseudo-videnskabelige udstilling bliver efterfulgt af en pseudo-arkæologisk. I næste rum står to voksfigurer i en udgravning, og på videoskærme fortæller en ældre, hvidskægget mand om udgravningsarbejdet. Han ligner voksfiguren i udgravningen foran skærmene, og i baggrunden er en yngre, asiatisk udseende mand i gang med at grave. Den hvidskæggede mand præsenterer sig som *ung-jord-palæontolog*, og manden i baggrunden præsenterer sig som en palæontolog, der tror, at dinosaurfossilene er millioner af år gamle. De er gamle venner og kolleger, selvom de er uenige, fortæller den hvidskæggede mand. "Det handler om udgangspunktet", fortæller han videre. Den hvidskæggede palæontolog begynder med Biblen, mens hans kollega begynder med

Fig. 4. Nutidens-delen av museet. Foto: Theis Vallø Madsen.

evolutionsteorien. De bruger samme videnskabelige metoder til at studere fundene, men deres forskellige udgangspunkter leder dem til forskellige forklaringer.

Det ligner et arkæologisk museum, som har taget oplevelsesøkonomien til sig. Fortælleren i videofilmen giver en stemme til de statiske voksfigurer, og rundt om udgravningen kan man se små genstande fra palæontologens værktøjskasse. Det er en anelse kitschet, men meget børnevenligt, og komplicerede metoder som Kulstof 14-metoden bliver ikke nævnt.

PLANTEÆDENDE VELOCIRAPTORER

Resten af museet handler om Jordens skabelse frem til i dag. Det tager sig ud som et vokskabinet med store installationer af Edens have, Noahs ark og til sidst nutidens samfund. I Edens have sidder flere barbie dukke-agtige udgaver af Adam og Eva i en stor plastikhave med større og mindre dyr. I ét tableau sidder parret i en lysning, og i nærheden lurer et par Utahreptorer eller Velociraptorer i skyggen af nogle træer. Plancher fortæller, at dinosaurerne blev skabt på sjattedagen sammen med havens øvrige dyr. Før syndefaldet var dinosaurerne planteædere, og først efter Adams forsyndelse blev nogle dyrearter kødædere, mens andre dyrearter fortsatte som planteædere.

I sektionen med Noahs ark kan man se en lille gruppe langhalsede dinosaurer gå om bord på arken mellem giraffer og kvæg. I den lille, flotte model går en lille T. Rex-familie hen mod arken. Ifølge Biblen befalede Gud, at Noah skulle medtage en han og en hun af alle jordens dyr, hvilket betyder, at Noah havde dinosaurer om bord.

Museet har desuden bygget én procent af en 1:1-udgave af Noahs ark, hvilket giver gæsterne en udmærket idé om, hvor stor arken har været. Der er tegninger over bådbyggeriet,

*Fig. 5. Evolutionsteoriens ødelæggende kraft er her illustreret med et stort lod i fundmentet foran en kirke.
Foto: Theis Vallø Madsen.*

og man kan komme ind i en del af skroget på arken. På museets hjemmeside kan man desuden læse, at museet har planer om at bygge Arken i fuld skala som en del af en større forlystelsespark. Her vil man muligvis kunne se det sindrige vandingssystem, som Noah og hans familie har brugt for at kunne passe alle disse dyr. Systemet lod vandet løbe fra øverste dæk for at løbe forbi og ned gennem alle burene i arken.

Dette intelligente ingeniørarbejde bliver kun forklaret kort på et lille skilt foran en rekonstruktion af en samling mindre bure. Det er muligvis en oplysning til ingeniør-interesserende voksne museumsgæster, men det kunne

Fig. 6. Fluorescerende kranier bevæger sig hen over en kantet betonvæg. De skal varsle om jordens undergang, hvis vi fortsætter med vores Gudsløse levevis. Foto: Theis Vallo Madsen.

også være formidling til de børn, der kunne komme for skade at spørge om, hvordan en enkelt familie kunne passe alverdens dyr.

GRAFFITI-UDSTILLING

Museet har også en afdeling for nutiden, altså uden dinosaurer. Gæsterne kommer ind i en mørk gang med kulisseagtige murstensvægge overskrevet med graffiti. En gadelampe giver et sparsomt lys, og et lydtæppe af sirener, skrig og pistolskud følger museumsgæsterne læn-

gere ind i rummet. Herinde kan gæsterne se korte videofilm gennem vinduerne i et faldefærdigt, nedsunket hus. En videofilm handler om en kvinde, der har valgt at få en abort, og en anden videofilm handler om en ung mand, der er blevet ødelagt af voldelige videospil.

Over for huset har et kæmpestort lod med teksten "Millions of years" ødelagt fundamentet foran en kirke. Gennem en sprække i kirkens vindue kan man se glade, syngende mennesker med salmebøger i hænderne. Hele samtidsudstillingen ligner en kunstudstilling,

der er gået grassat. Første del ligner en *street art-udstilling* på stoffer, anden del ligner en absurd udstilling med videokunst eller settet til en gyserfilm.

Den stærkeste del af museet er et smalt rum med vægge af beton. Flere projektioner af farverige, fluorescerende kranier bevæger sig hen over en kantet betonavæg, og billeder af katastrofer møder gæsterne på den anden væg. Rummet ligner et lille holocaustmuseum in absurdum. Det er dramatisk, og gæsterne forstår alvoren, ligesom man fornemmer museets ambition: The Creation Museum vil fortælle en samlet fortælling om verdens naturhistoriske og kulturelle udvikling. Det er en forfaldshistorie i sin rene form, men museet leverer også håb i form af små sektioner af hvide, lyse rum, hvor videofilm og billeder viser eksempler på de fantastiske skabninger, Gud har skabt. Det gælder ikke mindst voksfigurerne, som alle ligner hårdtpumpede actionstjerner fra firserne eller halvfemserne.

MUSEALISERING

Museet leverer en sammenhængende, enkel og forståelig fortælling om dem, vi er, og hvor, vi kommer fra. Udstillingerne har en indre logik, som bliver fortalt og formidlet på måder, man kender fra traditionelle museer. Denne *musealisering* indebærer udstillingsformer og selve udstillingsforløbet, der fører museumsgæsterne gennem en række tableauer med figurer, lyd, lys, video, lydtæpper, totalinstallationer, modeller i forskellige skala og ikke mindst montrere. Modeller, der tilsyneladende ikke behøver at blive beskyttet bag glas, bliver fremvist med en myndighed og autoritet, som kun en museumsmontrere, et infoskilt og et spotlys kan give.

The Creation Museum er interessant som en modstykke til traditionelle museer, men

også som et forsøg på at lave et omnipotent eller encyklopædisk museum, dvs. et alvidende museum, der trækker på formidlings- og kurateringsstrategier fra både kunst-, kultur-, naturhistoriske museer. Som en god historie har museets udstillinger en begyndelse, en midte og en slutning, og museumsgæsterne får oven i købet to versioner af slutningen; en lykkelig for troede museumsgæster, og en ulykkelig for ikke-troende museumsgæster.

Museet tiltrækker børnefamilier fra hele USA, og der var kødannelser foran montrere og særlige konstruktioner af bibelsteder som Adam og Eva, Babylon, Kain og Abel og Syndfloden. Museumsbesøget er derfor en nedslående oplevelse for gæster, der bekender sig til evolutionsteorien. For en hedning eller kulturkristen kan museets videofilm, voksdukker og animatroniske dinosaurer fremstå kitschede og teatraliske, men for målgruppen er museets budskab tilsyneladende stærkere end kitschværdien.

FAKTA

The Creation Museum åbnede i 2007 udenfor Petersburg, Kentucky, USA. Museet bliver ledet af *Answers in Genesis*, og museumsbyggeriet var udelukkende finansieret af private donationer. Museet har også en biografsal, et planetarium, et børnezoo og andre udendørsaktiviteter. Museet har ca. 250.000 besøgende årligt. Website: www.creationmuseum.org.

NOTER

1. Til gengæld kan man i *Answers*, et magasin udgivet af organisationen bag The Creation Museum, finde en artikel om søkoen, som ifølge Dr. Kurt Wise tilsyneladende lever i mellemrummet: "They appear to live in the 'in-between' worlds, places unfit for many creatures. God

in His infinite wisdom and His plan to 'fill the earth' made manatees to live in the in-between world of warm coastal and inland waterways, where fresh and salt water often meet." (*Answers*, 9:3, 2014.). Forklaringen er kendetegnende for museets formidling, hvor ethvert naturhistorisk forklaring har rod i Biblen, også arter, der tilsyneladende ikke passer ind i de adskilte, veltillagte beplantninger, man finder i billedet af Guds plantage.

2. Lidt længere mod nord, på Chicagos naturhistoriske museum, genfinder man træbilledet, her uden kreationisternes plantage-billede. Det er en nedslående oplysning, der møder én, hvis man holder af den orden og enkelhed, som kreationisterne holder sig på museet i Kentucky. Over en illustration af en vildtvoksende busk skriver det naturhistoriske museum, at "[...] menneskets stamtræ i virkeligheden er mere som en busk med mange sidelinjer, der har forgrenet sig og siden uddøde." (Formidlingsplanche på *Field Museum of Natural History*.)
3. På andre amerikanske naturhistoriske museer, bl.a. *Field Museum* i Chicago, finder man også Lucy-rekonstruktioner. Deres abe- eller menneskelignende træk ligger et sted mellem *The Creation Museums* to modpoler.

*Theis Vallo Madsen, kunsthistoriker,
ph.d.-stipendiat
Aarhus Universitet og Kunsten Museum
for moderne kunst i Danmark
theismadsen@gmail.com*

LITTERATUR

Answers, 9:3, 2014.

Deleuze, Gilles & Félix Guattari 2005/1980. *Tusind plateauer: Kapitalisme og skizofreni*. København: Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler.